

YERELDEN EVRENSELE BURSA 21

Prof.Dr.Metin SÖZEN

Türkiye'de 20.yüzyılda kentlerin geçirdiği değişiklikler, bu değişikliklerin niteliği tarafsız biçimde araştırıldığında, ilginç sonuçlara ulaşma olanağı doğar. Bu bir anlamda, bir toplumun bir yüz-yıl içinde geçirdiği evrimi de içerir. 21.yüzyıla ışık tutar.

Son Osmanlı dönemi, Cumhuriyet'in 1923'den günümüze uzanan çizgisi içinde Türkiye'de tüm kentler, ortak özelliklerinin yanı sıra, buldukları bölgelerin özel koşullarının verdiği olanaklarla, kendilerine özgü bir çizgi geliştirmişlerdir.

Türkiye'de değişik ölçeklerde her yerleşme yerini, ülkü-bölge bütünü içinde, dünü-bugünü-geleceği birlikte gözden geçirmeye çalışan bizler için de hiç kuşkusuz kentleri birbirinden ayıran ve birleştiren öğeleriyle de araştırmak kaçınılmaz olmaktadır.

Bu nedenle, her yerleşme yerinin kendine özgü koşulları, kimlik açıklaması için belirgin bir çıkış noktası oluştursa bile, kuruluş günlerinden gelişme evrelerine kadar geçirdikleri her aşama onları etkileyen sayısız etken, hepsinin gerçek kimliğini belirler.

Böyle bir yaklaşımla değişik aşamalarına tanık olduğumuz Bursa ele alındığında, kurulduğu yerin özel durumu, doğanın ona sağladığı sayısız olanak, tarihin her döneminde yüklendiği sorumluluklar birlikte gözden geçirildiğinde, bu kenti ayrıcalıklı kılan öğeler daha açık kendini ele verir.

Bursa'da yakın tarihin önemi

Türkiye'de 1950 sonrasının siyasal dalgalanmaları, dünyadaki gelişmelerin ülkemize yansımaları, ülke içinde herşeyi altüst eden "göç olgusu" dikkatle izlendiğinde Bursa, "kentsel kimliği" zorlayan her sorunu tümüyle içerir. Bu açıdan, burada özel koşulların sağladığı olanağın ne oranda "yanlışa yönlendiği", tarihin kazandırdığı inceliklerin ne oranda "parçalandığı" iyi ölçülmesi gerekir. Gelenle-gidenin ne oranda geleceği sağlıklı kılacağı ise, ayrı bir tartışma konusudur.

Aklımıza gelen, gelebilecek olan bu ve benzeri sorulara cevap arayan tartışmalar, Bursa'da 1985 yılında yoğun biçimde gündeme getirildi. Doğanın çok özelleştiği, tarihin özel anlarını içeren bu topraklarda, sanayinin getirdiği yeni değerler, yarattığı olumsuzluklar, farklı bir bakış açısıyla soğukkanlı sonuca ulaştırılmaya çalışıldı. Bu bir anlamda kentlere "sağlıklı kimlik arayan" kişilerin ortak çabalarının Bursa'da odaklanmasıydı.

1985'de 2000'nin Bursa'sı tartışmaya açılmıştı. Yaşama geçirilecek doğrular belirleniyordu. Bu tür yaklaşım Türkiye'de o yıllarda başka bir kent için söz konusu değildi. "Yanlıklar sonsuza kadar sürdürülemez" diyenler farklı bir örgütlenme, gerçeklere dayalı bir uygulama öneriyorlar, bunun için zaman yitirmeden eyleme geçiyorlardı. Tarihin çok özel yaşandığı bir kente "gelecek ha-

zırlama" kaygılarıyla dolu bu girişimler, kısa sürede görünür sonuçlara ve yaygınlığa ulaşıyordu.

12 yıl sonra tekrar kendinle hesaplaşma

1997 yılının 13-18 Mayıs tarihlerinde yine aynı insanlar, oluşmuş-oluşturulmuş örgütler, kısacası tüm içinde olan kurum-kuruluş-kişiler "kendilerine tekrar soru sordular", kendileriyle hesaplaştılar. Bu tür bir girişim, 1985'de olduğu gibi yine yeni bir yaklaşımı, "önünü görmek" için yeni yollar aramayı içeriyordu.

Toplumumuzun bugünlerde geçirdiği sıkıntıları da düşünürsek, tüm zorluklara karşın bu insanların "doğruyu bulma" çabaları dikkatle izlenmelidir. Bu alışmadığımız bir "süreklilik" anlayışıdır. Artık hedefler daha belirgindir. Arayışlar ise "yeni kentin", "yeni kentlinin" nasıl olacağı noktasında düğümlenmektedir.

Ülkemizin her kesimden düşünen insanların acımasız tartışmasını izleyenler, "sürekli düşünmenin" önemine Bursa'da bir kez daha tanık oldular. Artık ülkemizde "birey", "kentlerin hemşehrileri", "küreselleşen dünyada Bursa" farklı bir boyutta tartışılıyordu. Bu tartışmaların, bilinen düşüncelerin sınırlarını aşan, Bursa'da odaklanan biçimde gelişmesi, bizlere 1985 yılının önemini bir kez daha anımsattı. Çünkü o yıllardaki "gerçekçi yaklaşımlar" bugünü hazırlamıştı. Bugün de aynı sürecin yaşanması gelecek için "umut" demektir.

Yerelden evrensele Bursa

1985 yılının "2000 hedefi" bu kez, "yerel" "evrensel" sözcükleriyle yeni arayışları işaret ediyordu. İleriye dönük hedefler gündeme gelirken sık sık anımsanan, Bursa'nın doğasının, "göçü", "sanayinin yarattığı sorunları" ne oranda, daha kaç yıl taşıyabileceğiydi. Girdileri sağlıklı olmayan, sınırları iyi belirlenmeyen tasarımların sonuçlarının da yanlış olduğunu, Bursa 1950 sonrasında sürekli görmüş, acısını çekmişti.

Bu nedenle "yerelden evrensele" giderken Bursa, bugünü ve geleceği olması gereken "doğasını" korumak istiyordu. İnceliklerle donatılmış "kültürel varlıklarını" tümüyle yitirmek istemiyordu. Bu ortamda yeşerecek, boyutlanacak kuşakları gerçek bir "hemşehri", gerçek bir "birey" olarak 21.yüzyıla taşımak istiyordu. Böylesi bir yaklaşımın, "küreseleşen dünyada" ayakta durmanın kaçınılmaz koşulu olduğunun herkes bilincindeydi. "Bursa'nın geleceğini arayanlar" sürekli bu başlıklar altında tartıştılar. Bu başlıklar altında çözüm yolları aradılar.

"Yerelden evrensele uzanan süreçte", köklü değerleri korumanın, geliştirmenin, boyutlandırmanın "kimlikli eşanlı" olduğunun bilinciyle Bursa'da gelecek arayanların çabalarının, somut sonuçlara ulaşmasını diliyoruz. Çünkü arkada bıraktıkları 12 yılın verimli sonuçlarının güçlenerek sürmesi, Türkiye için de bir umut kaynağıdır.